

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 5Co/41/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1212203598
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 10. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Juraj Považan
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2023:1212203598.4

Uznesenie

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Juraja Považana a členov senátu JUDr. Jany Richterovej a Mgr. Patricie Skotnickej, v sporovej veci žalobkyň: X/ I. B., O.. J., L.. XX.XX.XXXX, J. C., Š. A. XXX/XX, X/ X. G., O.. J.Á., L.. XX.XX.XXXX, J. J. - E., obe zast. Stentors advokátska kancelária s.r.o., so sídlom v Bratislave, Hodžovo nám 2A, proti žalovanej: C.. K. O., L.. XX.XX.XXXX, J. E. J., I. D. X, zast. JUDr. Adelou Valockou, advokátkou v Bratislave, Radvanská 1, o určenie neplatnosti darovacej zmluvy, na odvolanie pôvodnej žalobkyne X. J., O.. C.I., L.. XX.XX.XXXX, X.. XX.XX.XXXX, L. J. C., Š. A. XXX/XX, proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II zo dňa 14. októbra 2020 č.k. 19C/45/2012-219 takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** tomuto súdu na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1/Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom zamietol žalobu pôvodnej žalobkyne, ktorou sa táto domáhala (pôvodne proti žalovanému 1/ R. J., L.. XX.XX.XXXX, X.. XX.XX.XXXX S. Ž. X/ C.. K. O.) určenia neplatnosti darovacej zmluvy, ktorej vklad povolil Katastrálny úrad v Bratislave pod E.-XXXXX/XX zo dňa 09.12.2011, súčasne žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2/Pôvodná žalobkyňa žalobu odôvodňovala tým, že s pôvodne žalovaným 1/ uzatvorila manželstvo dňa 05.04.1960, ktoré bolo rozsudkom Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 21C/318/2001 zo dňa 26.09.2002 rozvedené. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 29.10.2002. Dňa 29.10.1963, teda počas trvania manželstva, bola uzavretá kúpnopredajná zmluva, ktorou S. J. S. I. J. ako predávajúci odpredali za kúpnu cenu 20.000 Kčs nehnuteľnosti vedené v pozemkovej knihe k. ú. E. vo vložke č. XXX, pod S. - O.. Č.. X - X, parc. č. XXX/XX dom s dvorom, parc. č. XXX/XX roľa o výmere 16 árov 07 m2 pôvodne žalovanému 1/. Následne boli tieto nehnuteľnosti zapísané na LV č. X ako parc. reg. "C" číslo XXXX, zastavané plochy o výmere 772 m2, parc. č. XXXX, zastavané plochy a nádvoria o výmere 23 m2, parc. č. XXXX, záhrady o výmere 1388 m2 a rodinný dom súpisné číslo XXX postavený na parc. č. XXXX, k. ú. E., obec Bratislava - m. č. Vrakuňa, okres Bratislava II. Pôvodná žalobkyňa dňa 13.01.2012 zistila, že pôvodne žalovaný 1/ darovacou zmluvou, ktorej vklad bol povolený Katastrálnym úradom v Bratislave pod E.-XXXXX/XX zo dňa 09.12.2011 predmetné nehnuteľnosti, patriace do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva, daroval pôvodne žalovanej 2/, súčasnej žalovanej. Nakoľko pôvodná žalobkyňa pôvodne žalovanému 1/ ako bývalému manželovi nedala súhlas na darovanie týchto nehnuteľností žalovanej, pričom celkom zrejme nejde o bežnú vec, domáha sa navrhovaného určenia darovacej zmluvy.

3/Žalovaná žiadala žalobu zamietnuť v celom rozsahu. Uviedla, že pôvodný žalovaný 1/ bol v čase uzatvárania napadnutej darovacej zmluvy evidovaný Správou katastra Bratislava ako výlučný vlastník nehnuteľností, ktoré sú predmetom darovania. Právny úkon - darovaciu zmluvu - uzatvoril slobodne, vážne a zrozumiteľne, nakladanie s jeho vlastníctvom nebolo žiadnym spôsobom obmedzené. Taktiež prejav vôle žalovanej (pôvodne žalovanej 2/) bol slobodný, vážny a zrozumiteľný. Vklad vlastníckeho práva na základe predmetnej darovacej zmluvy bol Správou katastra Bratislava povolený pod č. E.-XXXXX/XX zo dňa 09.12.2011. Táto zmluva spĺňala všetky hmotnoprávne aj formálne náležitosti podľa

zákona. Uviedla tiež, že na tom, aby sa mohla žalobkyňa dožadovať určenia neplatnosti predmetnej darovacej zmluvy, musí mať naliehavý právny záujem, ktorý spočíva v tom, že právne postavenie žalobkyne je bez takéhoto určenia ohrozené alebo neisté a výrok súdu o určení toto ohrozenie, neistotu alebo neurčitosť v právnom postavení žalobkyne odstraňuje bez toho, aby ukladal splnenie nejakej povinnosti. V danom prípade sa však právne postavenie žalobkyne určením, že darovacia zmluva je neplatná, žiadnym spôsobom nezmení. Takéto rozhodnutie nemôže byť podkladom pre zápis na vykonanie zmeny v katastri nehnuteľností v prospech žalobkyne. Samotný výrok súdu o určení neplatnosti darovacej zmluvy nič nevypovedá o vlastníckych vzťahoch žalobkyne k nehnuteľnostiam. Poukázala na to, že sama (pôvodná) žalobkyňa sa osobitnou žalobou vedenou na súde prvej inštancie domáha určenia vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam v určitom podiele, takže konanie o určení neplatnosti darovacej zmluvy pre ňu zásadný význam mať nemôže. Keby aj bola žalobkyňa v inom konaní úspešná, tak by sa stala vlastníčkou predmetných nehnuteľností len v podiele, ktorého sa dožaduje. Poukázala na to, že prípadné práva žalobkyne nie sú ohrozené napadnutou darovacou zmluvou, má aj iné právne prostriedky, ktorými sa svojich nárokov môže domáhať a aj sa domáha.

4/Pôvodne žalovaný X/ R. J. X. K. XX.XX.XXXX. Súd prvej inštancie uznesením č. k. 19C/45/2012-35 zo dňa 01.03.2013 konanie prerušil do právoplatného skončenia dedičského konania po poručiteľovi R. J.. Uznesením č. k. 19C/45/2012-175 zo dňa 07.07.2020 rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičkou pôvodného žalovaného 1/, pôvodne žalovanou 2/, súčasťou žalovanou, čím je daná pasívna legitimácia žalovanej.

5/Darovacia zmluva bola uzavretá dňa 24.11.2011 medzi R. J. ako darcom a C.. K. O. ako obdarovanou. Z jej obsahu vyplýva, že darca je vlastníkom špecifikovaných nehnuteľností (všetky, tak ako sú zapísané na LV č. X) a tieto daruje obdarovanej, ktorá ich s vďakou od neho prijíma. Na základe návrhu na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností zo dňa 24.11.2011, Správa katastra pre hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislavu dňa 09.12.2011 povolila vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností v prospech obdarovanej.

6/Pred súdom prvej inštancie bolo v minulosti vedené konanie (žalobkyňa X. J., žalovaný R. J.) pod sp. zn. 14C/142/2003, predmetom ktorého bolo určenie, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. X pre k. ú. E. patria do masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov (BSM). Rozsudkom č.k. 14C/142/2003-153 zo dňa 06.12.2006 súd určil, že nehnuteľnosti zapísané na LV č. X T.Ú.. E., parc. č. XXXX vo výmere 23 m², parc. č. XXXX vo výmere 1388 m² ako aj nadstavba a prístavba rodinného domu nachádzajúceho sa na parc. č. XXXX súp. č. XXX patria do masy BSM ku dňu rozvodu manželstva. Vo zvyšku súd žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalovaný, Krajský súd v Bratislave rozsudkom č.k. 8Co/59/2007-190 zo dňa 07.04.2009 (potom, čo odvolacie konanie ohľadne pozemku parc. č. XXXX zastavil) vo zvyšnej časti ohľadne pozemku parc. č. XXXX S. G.. Č.. XXXX rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh zamietol. V odôvodnení rozsudku uviedol, že na určení, že predmetné nehnuteľnosti patria do masy BSM, po rozvode manželstva, nie je daný naliehavý právny záujem, keď túto otázku by súd skúmal ako otázku predbežnú, či už v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo prípadne v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva účastníkov.

7/Na súde prvej inštancie prebieha pod sp. zn. 50C/157/2005 konanie o vyporiadanie BSM bývalých manželov J.. Konanie nie je právoplatne skončené, uznesením č. k. 50C/157/2005-226 zo dňa 13.09.2013 bolo prerušené do právoplatného skončenia veci vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 19C/45/2012 (tohto konania).

8/Súd prvej inštancie s poukazom na § 80 písm. c) zák. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, resp. na § 137 písm. c) a d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len "CSP"), a § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) konštatoval, že pri žalobe o určenie neplatnosti darovacej zmluvy ide o žalobu na určenie právnej skutočnosti. Právna úprava Civilného sporového poriadku takúto žalobu pripúšťa len v prípade, ak to vyplýva z osobitného právneho predpisu (§ 137 písm. d) CSP). Žaloba bola podaná za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, ktorý síce vyslovene nepripúšťal žalobu o určenie právnej skutočnosti, s odkazom na ustanovenie § 40a OZ je však takáto žaloba prípustná, aj v tom prípade však žalobca musí preukázať na určení právnej skutočnosti naliehavý právny záujem.

9/Existenciu naliehavého právneho záujmu nemožno bez ďalšieho konštatovať zo skutočnosti, že žaloba bola podaná v súlade s uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 18C/45/2012-16 zo dňa 25.04.2012, ktorým súd nariadil predbežné opatrenie, ktorým žalovanej v tomto konaní zakázal nakladať s nehnuteľnosťami zapísanými na LV č. X pre k. ú. E. a druhým výrokom uložil pôvodnej žalobkyňi podať na súde žalobu o určenie neplatnosti predmetnej darovacej zmluvy. Žalobkyňa rešpektujúc uloženú povinnosť tak aj urobila a dňa 22.02.2012 taký návrh podala. Ani takéto jej konanie ju však nezabavuje povinnosti preukazovať naliehavosť právneho záujmu na určení neplatnosti darovacej

zmluvy. Ďalej súd prvej inštancie konštatoval, že vyhovujúci určujúci výrok nemôže byť pre žalobkyňu nijakým spôsobom užitočný a nemôže ustáliť právne vzťahy sporových strán. V prípade, ak by sa súd vo veci samej zaoberal platnosťou darovacej zmluvy, musel by ako predbežnú otázku skúmať aj to, či predmetné nehnuteľnosti boli súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva manželov a v akej časti, nakoľko z výpisu z LV č. 4 zo dňa 13.10.2003, rovnako ako z kúpnej zmluvy zo dňa 29.10.1963 vyplýva, že R. J. bol ich výlučným vlastníkom, avšak nesporne ich nadobudol za trvania manželstva so žalobkyňou. Rovnakou predbežnou otázkou sa však musí zaoberať aj súd v konaní vedenom pod sp. zn. 50C/157/2005, a to aj napriek tomu, že z jeho obsahu, žalobného návrhu, vyplýva, že žalobca sa domáha určenia, že je výlučným vlastníkom (len) prístavby a nadstavby rodinného domu. Mohlo by teda dôjsť k situácii, že o rovnakej (predbežnej) otázke by súd v dvoch konaniach rozhodol odlišne, čo by právne vzťahy sporových strán neupravilo. Navyše, Krajský súd v Bratislave už v odôvodnení rozsudku č. k. 8Co/59/2007-190 zo dňa 07.04.2009 poukázal na to, že otázkou, či predmetné nehnuteľnosti patria do masy bezpodielového spoluvlastníctva by sa mal ako otázkou predbežnou zaoberať súd v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ktoré aj je vedené na Okresnom súde Bratislava II po d. sp. zn. 50C/157/2005) alebo prípadne v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva účastníkov. Súd však nepokladal za účelné ani vhodné prerušiť toto konanie do právoplatného skončenia konania sp. zn. 50C/157/2005, nakoľko predmetné konanie je prerušené práve do právoplatného skončenia tohto konania. Súd mal teda za to, že v konaní vedenom pod sp. zn. 50C/157/2005 bude ustálené, či nehnuteľnosti zapísané na LV č. 4 pre k. ú. Vrakúňa patria do masy bezpodielového spoluvlastníctva a tiež v akom rozsahu.

10/Naliehavý právny záujem podľa názoru súdu prvej inštancie nemožno konštatovať ani vzhľadom na neistotu, či ohrozenie tvrdeného práva žalobkyne. Právo žalobkyne nie je v žiadnom štádiu neistoty, existuje tu stav, ktorý vznikol uzatvorením darovacej zmluvy, ktorá bola zapísaná do katastra nehnuteľností. Ani vyhovujúcim rozsudkom, určením, že darovacia zmluva je neplatná, sa postavenie žalobkyne nijako nezmení, a to aj napriek tomu, že z ustanovenia § 34 ods. 2 katastrálneho zákona vyplýva, že ak súd rozhodne o neplatnosti právneho úkonu, okresný úrad vyznačí stav pred týmto právnym úkonom. V danom prípade by to bol stav, že výlučným vlastníkom všetkých nehnuteľností zapísaných na LV č. X pre k. ú. E. by bol R. J., ktorý však v priebehu tohto konania zomrel a na základe výsledkov dedičského konania súd v tomto konaní pokračoval s jedinou dedičkou, a to súčasťou žalovanou, pôvodnou žalovanou 2/ a tiež obdarovanou z napadnutej darovacej zmluvy. V prípade žalobkyne by potom bol podstatný práve záver súdu o predbežnej otázke týkajúcej sa rozsahu masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov (50C/157/2005), nie však sám o sebe.

11/K samotnej platnosti napadnutej darovacej zmluvy súd uviedol, že táto spíňa všetky náležitosti podľa ustanovenia § 628 OZ. Niet sporu, že v prípade prevodu, darovania nehnuteľnosti, domu, nejde o bežnú vec, ktorú by mohol vybavovať len jeden z manželov, a preto je potrebný súhlas oboch manželov pod hrozbou neplatnosti takéhoto právneho úkonu (§ 145 ods. 1 OZ a § 40a OZ). Muselo by však byť nesporným, že ide o spoločnú vec manželov, musela by byť súčasťou ich bezpodielového spoluvlastníctva, až vtedy by bolo možné posudzovať, či takýmto právnym úkonom mohla byť žalobkyňa dotknutá a dovoliť sa jeho neplatnosti. To je však už nad rámec predmetu tohto konania z dôvodov uvedených vyššie.

12/Súd prvej inštancie potom, majúc za to, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem na určení neplatnosti napadnutej darovacej zmluvy, žalobu zamietol.

13/O nároku na náhradu trov konania rozhodol v zmysle § 255 ods. 1 CSP, keď úspešnej žalovanej priznal voči neúspešnej žalobkyni nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

14/Proti tomuto rozsudku v celom rozsahu podala včas odvolanie pôvodná žalobkyňa namietajúc, že rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalobkyni nemožno vyčítať, že postupovala v súlade s tým, čo jej uložil súd pri nariadení predbežného opatrenia. Vzhľadom na vzniknutú situáciu - rozvod, následná smrť pôvodného žalovaného, dedičské konanie, ako aj súbežne prebiehajúce a skôr začaté konanie o vyporiadanie BSM, nemožno žalobkyni vyčítať, že petit žaloby okrem vyslovenia neplatnosti darovacej zmluvy neobsahoval i určenie, kto a v akom rozsahu bude vlastníkom darovaných nehnuteľností v prípade neplatnosti darovacej zmluvy, pretože to v súčasnosti, najmä bez rozhodnutia vo veci sp. zn. 50C/157/2005 ani nie je možné. Samotné posúdenie platnosti darovacej zmluvy však je relevantné a je na ňom naliehavý právny záujem, keďže má vplyv na spor o vyporiadanie BSM. Hoci súd konštatuje, že ani vyhovujúcim rozsudkom sa postavenie žalobkyne nezmení, pravda je taká, že zamietavým rozsudkom sa môže zmeniť dramaticky, v súvislosti s § 40a, § 145 ods. 1 a § 853 OZ a v kontexte plynutia premlčacej doby môže byť potenciálnou obranou žalovanej v konaní sp. zn. 50C/157/2005 platnosť darovacej zmluvy (a zníženie masy BSM) uplatnením námietky premlčania. Súd prvej inštancie bol pritom práve v tomto konaní „poverený“ a požiadaný aj súdom konajúcim vo veci

vyporiadania BSM, ktorý konanie prerušil a čaká na výsledok tohto sporu, rozhodnúť o platnosti či neplatnosti darovacej zmluvy. Súd konajúci vo veci sp. zn. 50C/157/2005 následne uskutoční komplexné vyporiadanie celého BSM bývalých manželov (aj s ohľadom na konanie sp. zn. 9C/239/2005 iniciované žalobkyňou, zastavené z dôvodu litispendencie). Keďže súd konanie vo veci sp. zn. 50C/157/2005 prerušil ako prvý, súd prvej inštancie mal uchopiť spor „komplexne“ a práve v tomto konaní mal byť tým súdom, ktorý vec rozhodne, keďže „nie je vhodné, aby dva sudy rozhodovali o totožnej otázke na základe tých istých skutkových okolností odlišne, nakoľko to oslabuje princíp právnej istoty“. Podľa odvolateľky, keďže v tomto čase už ide o rovnakých účastníkov, vhodné by bolo spojenie vecí, ktoré však súčasne znenie CSP formálne neumožňuje. Žalobkyňa je vzhľadom na vyššie uvedené toho názoru, že naliehavý právny záujem v danej veci existuje, keďže bez rozhodnutia o platnosti/neplatnosti darovacej zmluvy nie je možné spravodlivé rozhodnutie o vyporiadaní BSM.

Odvolateľka bola tiež názoru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď zo strany žalobkyne boli už k žalobe predložené všetky relevantné dôkazy, najmä kúpno-predajná zmluva z 29.10.1963, spôsobujúca nadobudnutie sporných nehnuteľností do BSM žalobkyne a pôvodného žalovaného, resp. neskôr pripojený spis katastrálneho úradu, ktoré odôvodňovali v súlade s argumentáciou žalobkyne rozhodnutie, že darovacia zmluva je neplatná pre rozpor s § 145 ods. 1 OZ. Takémuto vecnému posúdeniu sa však súd prvej inštancie vyhol. Súd mal taktiež možnosť, možno len teoretickú, vec prerušiť alebo spojiť s vecou sp. zn. 50C/157/2005, svojím rozhodnutím vo veci založeným na dôvodoch, ktoré uvádza, a spôsobom, ktorý je popísaný vyššie (ignorujúc vzájomnú prepletenosť vzťahov a súvislostí rôznych konaní) však uprel žalobkyňi právo na spravodlivosť/spravodlivý proces. Pôvodný žalovaný pritom nevyčkal na rozhodnutie súdu vo veci sp. zn. 50C/157/2005, hoci mal vedomosť, že nehnuteľnosti nie sú jeho, ale sú v BSM (že tomu tak je aspoň sčasti, uznal v konaní sp. zn. 50C/157/2005) a ako také predmetom sporu, tieto prevádzal v priamom úmysle pripraviť žalobkyňu o jej majetok, teda v rozpore s dobrými mravmi a preto aj absolútne neplatne. Odvolateľka preto navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobnému návrhu vyhovel.

15/Žalovaná v písomnom vyjadrení k odvolaniu pôvodnej žalobkyne navrhla potvrdenie napadnutého rozsudku z dôvodu jeho vecnej správnosti. Prípadným pozitívnym rozhodnutím vo veci by sa nijako nezmenilo právne postavenie pôvodnej žalobkyne, keďže by sa obnovil pôvodný zápis v katastri nehnuteľností, a ako výlučný vlastník týchto by bol vedený pôvodný žalovaný R. J.. Otázkou ustálenia masy BSM je oprávnený riešiť súd v konaní o vyporiadanie BSM, v tomto konaní súdu prináleží sa vysporiadať s otázkou, či nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom darovania, patria do bezpodielového spoluvlastníctva bývalých manželov alebo nie, teda prejudiciálne riešiť otázku platnosti/neplatnosti darovacej zmluvy s ohľadom na stav zápisu vlastníckych práv v katastri nehnuteľností, keďže právny predchodca žalovanej bol vedený ako ich výlučný vlastník a jeho dispozičné právo nakladať s nehnuteľnosťou nebolo ničím obmedzené. Pre rozhodnutie vo veci samej teda nie je splnená základná podmienka, a to preukázanie naliehavého právneho záujmu na takomto rozhodnutí vo veci zo strany žalobkyne.

16/V odvolacej replike pôvodná žalobkyňa považovala vyjadrenie žalovanej k odvolaniu za právne irelevantné.

17/Odvolací súd prejednal odvolanie pôvodnej žalobkyne v rozsahu a z dôvodov ňou vymedzených (379, 380 ods. 1 CSP) a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné.

18/Pôvodná žalobkyňa X. J., L.. XX.XX.XXXX, v priebehu odvolacieho konania zomrela dňa 26.08.2022, odvolací Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 19. septembra 2023 č.k. 5Co/41/2021-272 rozhodol o pokračovaní v konaní (§ 378 ods. 1, § 63 ods. 1, 2 CSP) s právnymi nástupcami alebo nej žalobkyne, a to s I. B., O.. J., L.. XX.XX.XXXX, ako žalobkyňou 1/ a so X. G., O.. J., L.. XX.XX.XXXX, ako žalobkyňou 2/, v zmysle uznesenia Okresného súdu Bratislava III zo dňa 7.12.2022 sp. zn. 11D/525/2022, Dnot 107/2022, ktorým bolo konanie o dedičstve zastavené (judikatúra zastáva názor, že ak bolo dedičské konanie zastavené pre nemajetnosť poručiteľa, resp. poručiteľ zanechal len majetok nepatrnej hodnoty a zároveň nebolo ani v prebiehajúcim sporovom konaní preukázané, že by poručiteľ mal iný majetok, ktorého existencia by umožňovala súdu samostatne uvážiť, či vo vzťahu k tomuto majetku prichádza do úvahy právne nástupníctvo inej osoby, je potrebné konanie zastaviť podľa § 63 ods. 1 CSP, keďže z povahy veci nie je možné v konaní pokračovať, ak neexistuje právny nástupca zomretej strany, teda osoby, ktorú právny poriadok dosadzuje vo vzťahu k nároku do právneho postavenia zomretej podľa § 470 OZ. V danom prípade existencia iného možného majetku pôvodnej žalobkyne však vyplýva z obsahu spisu, resp. z charakteru prejednávanej veci).

19/Pôvodná žalobkyňa sa v konaní domáhala určenia neplatnosti darovacej zmluvy, ktorej vklad povolil Katastrálny úrad v Bratislave pod V-29776/11 zo dňa 09.12.2011, ktorou pôvodne žalovaný

1/ nehnuteľnosti, podľa tvrdenia žalobkyne patriace do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva pôvodnej žalobkyne a pôvodného žalovaného 1/, daroval súčasnej žalovanej, keď pôvodná žalobkyňa pôvodne žalovanému 1/ ako bývalému manželovi nedala súhlas na darovanie týchto nehnuteľností žalovanej, pričom celkom zrejme nejde o bežnú vec. Konanie, predmetom ktorého bolo určenie, že dotknuté nehnuteľnosti patria do masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov, bolo v minulosti skončené zamietnutím žaloby z dôvodu, že na určenie, že predmetné nehnuteľnosti patria do masy BSM po rozvoze manželstva, nie je daný naliehavý právny záujem, keď túto otázku by súd skúmal ako otázku predbežnú, či už v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo prípadne v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva účastníkov. Konanie o vyporiadanie BSM bývalých manželov J. nie je právoplatne skončené, bolo prerušené do právoplatného skončenia tohto konania. Súd prvej inštancie v tomto konaní žalobu zamietol z dôvodu, že žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem na určenie neplatnosti napadnutej darovacej zmluvy.

20/Žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo okrem iného o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu (§ 137 písm. c) CSP), alebo o určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu (§ 137 písm. d) CSP).

21/Z obsahu citovaného ustanovenia je možné dovodiť, že procesný predpis nepripúšťa žalobu, ktorou sa žalobca všeobecne domáha určenia neplatnosti právneho úkonu, tak ako to bolo v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (zák. č. 99/1963 Zb.). Takýto nárok je možné žalobou uplatniť jedine v prípade, ak to osobitný zákon výslovne stanovuje. Civilný sporový poriadok rozlišuje žaloby na určenie práva (§ 137 písm. c/) a žaloby na určenie právnej skutočnosti (§ 137 písm. d/). U žalôb na určenie práva nová právna úprava zotrvala na preukázaní naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení (s výnimkou, ak tento naliehavý záujem vyplýva z osobitného predpisu). U žalôb na určenie právnej skutočnosti podmienila nová právna úprava možnosť ich podania vtedy, ak požadované určenie právnej skutočnosti vyplýva z osobitného predpisu. Podľa novej úpravy teda nie je možné žalovať neplatnosť právnych úkonov, ak to nevyplýva z osobitného predpisu.

22/Právnu skutočnosťou je skutočnosť, s ktorou právna norma spája vznik, zmenu alebo zánik právneho vzťahu. Najčastejšími právnymi skutočnosťami závislými od vôle sú zmluva, odstúpenie od zmluvy, skončenie pracovného pomeru výpoveďou a pod. Zákonodarca uviedol, že jeho záujmom bolo vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určenie neplatnosti, resp. platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a míňajú sa účelu žaloby určovacej. Takáto žaloba je prípustná len v prípade, ak jej existenciu predpokladá osobitný predpis. Ako zákonodarca ďalej v dôvodovej správe uvádza, medzi osobitné predpisy podľa písmena d/ komentovaného ustanovenia patria napríklad Zákonník práce, zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách, zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a pod.

23/Za osobitný predpis možno považovať aj zákon č. 162/1995 Z.z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), v zmysle ust. § 34 ods. 2 ktorého „Ak súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu alebo neplatnosti dobrovoľnej dražby, okresný úrad vyznačí stav pred týmto právnym úkonom alebo pred dobrovoľnou dražbou; to platí aj vtedy, ak právo k nehnuteľnosti bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a ak je rozhodnutie súdu záväzné pre osoby, ktorých sa táto právna zmena týka.“ Z citovaného ustanovenia výslovne vyplýva, že na vyznačenie, resp. obnovenie stavu, aký bol v katastri pred neplatným právnym úkonom, je potrebné rozhodnutie súdu o neplatnosti právneho úkonu. Ak teda katastrálny zákon ako osobitný predpis predpokladá existenciu rozhodnutia súdu o určení neplatnosti právneho úkonu, na ktorého základe vzniklo, zmenilo sa alebo zaniklo právo k nehnuteľnosti, predpokladá tým aj existenciu žaloby o určenie neplatnosti tohto právneho úkonu, takáto žaloba je potom s poukazom na ust. § 137 písm. d/ CSP prípustná, ak táto neznamená len parciálne riešenie daného problému a ak sa ňou odstráni právna neistota, t. j. právne postavenie strán sporu sa stane istým bez toho, že by muselo nasledovať ešte ďalšie súdne konanie. Ak teda súdne rozhodnutie je v konkrétnom prípade spôsobilé obnoviť stav zapísaný v katastri nehnuteľností pred neplatným právnym úkonom, žalobu o určenie jeho neplatnosti nemožno a priori vylúčiť ako procesne neprípustnú. Podľa odvolacieho súdu len takýto výklad zodpovedá úmyslu zákonodarcu „vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určenie neplatnosti/platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a míňajú sa účelu žaloby určovacej“.

24/Naliehavý právny záujem je podmienkou relevantnou vo vzťahu k aplikácii ust. § 137 písm. c) CSP (teda nie vo vzťahu k ust. § 137 písm. d) CSP) a preto ho v prejednávanej spore nebolo potrebné skúmať.

25/Pokiaľ aj súd prvej inštancie tento skúmal, odvolací súd konštatuje, že naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení treba vždy skúmať so zreteľom na cieľ, sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Cieľom určovacej žaloby pôvodnej žalobkyne bolo dosiahnuť, aby dotknuté nehnuteľnosti mohli byť prejednané a vyporiadané ako súčasť majetku v BSM, resp. aby v súvisiacom konaní o vyporiadanie BSM mohlo byť s nehnuteľnosťami nakladané ako s majetkovými hodnotami patriacimi do BSM a boli zohľadnené v rozhodnutí súdu o vyporiadaní BSM, čím by sa jej postavenie nepochybne zlepšilo.

26/Predmetom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov je všetko, čo do tohto spoluvlastníctva patrilo a existovalo v čase jeho zániku (v čase právoplatnosti rozsudku o rozvođe manželstva). Vyporiadanie BSM znamená jednak rozdelenie hnutelných a nehnuteľných vecí, ktoré patrili do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva, a tiež vzájomné vyporiadanie všetkých pohľadávok a dlhov vyplývajúcich z tohto spoluvlastníctva, a to podľa zásad uvedených v § 150. Vyporiadanie týchto práv a povinností sa však týka len vzťahov medzi manželmi a nijako nemôže zasahovať do práv a povinností tretích osôb. Stranami sporu sú bývalí manželia, nemôžu nimi byť tretie osoby (s výnimkou určitých prípadov, napr. právni nástupca niektorého manžela). V konaní o vyporiadanie BSM nie je vhodné riešiť predbežne otázku spoluvlastníctva bývalých manželov k veciam, pokiaľ tieto veci sú v súčasnosti už prevedené na tretie osoby, keďže takéto rozhodnutie súdu by v konečnom dôsledku (bez ohľadu na to, s akým výsledkom by si súd túto otázku vlastníctva predbežne posúdil) nepochybne predstavovalo neprijateľný zásah do práv tretích osôb.

27/Iná situácia je, ak by nehnuteľnosti neboli bývali prevedené na tretiu osobu a spornou by bola iba otázka, či tieto veci sú v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov alebo sú vo výlučnom vlastníctve jedného z nich. V takom prípade nič nebráni súdu, vykonávajúcemu vyporiadanie BSM, aby otázku vlastníctva (spoluvlastníctva) posúdil sám ako predbežnú. V súdnej veci však o takýto prípad nejde, pretože nehnuteľnosti sú už v majetku tretej osoby a súd by neposudzoval iba práva medzi manželmi samotnými, ale aj vzájomné nároky manželov vo vzťahu k tretím osobám.

28/Preto podľa názoru odvolacieho súdu je samostatná žaloba namieste, keď súdne rozhodnutie v prípade vyhovenia žalobe v predmetnej veci je spôsobilé obnoviť stav zapísaný v katastri nehnuteľností pred neplatným právnym úkonom, čo umožní súdu konajúcemu o vyporiadaní BSM (ktoré konanie je práve do skončenia tohto konania prerušené) posúdiť otázku vlastníctva/spoluvlastníctva bývalých manželov k nehnuteľnostiam ku dňu zániku BSM bez toho, aby tým zasahoval do práv tretej osoby - aktuálne zapísanej výlučnej vlastníčky nehnuteľností.

29/Z týchto zhora uvedených dôvodov bolo potrebné napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 389 ods. 1 písm. b/, c/, § 391 ods. 1 CSP), v ktorom súd prvej inštancie žalobu opätovne vecne prejedná.

30/V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie i o náhrade trov tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

31/Rozhodnutie bolo senátom odvolacieho súdu prijaté jednomyseľne.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh - § 428 CSP).